

ОСОБЛИВОСТІ КРЕАТИВНОСТІ ЯК ПРОФЕСІЙНО ВАГОМОЇ ЯКОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Демократичні зміни, що відбуваються в Україні, мають безпосередній вплив на всі сфери суспільного життя держави – економіку, культуру, науку, освіту. Якість освітніх послуг, насамперед, залежить від учителя, тому суспільство вимагає радикального переосмислення стандартів професійної підготовки майбутніх учителів, зокрема, вчителів початкової школи. Оскільки педагог є особою, на яку покладена відповідальність не тільки за інтелектуальний, а й морально-естетичний розвиток учнів, актуалізується проблема розвитку креативності здобувачів освіти.

Реформування професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи в Україні є частиною процесів оновлення освітніх систем. Ці зміни висвітлено в державних документах, зокрема в Законі України «Про освіту», Державному стандарті початкової загальної освіти, Концепції нової української школи, Національній стратегії розвитку освіти України на період до 2021 року, Національній доктрині розвитку освіти, Професійному стандарті «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», державних законодавчих та нормативно-правових актах, документах Міністерства освіти і науки України. Зокрема, за Концепцією НУШ (розділ 3 «Умотивований вчитель»), учителі опануватимуть особистісно орієнтований та компетентнісний підходи до управління освітнім процесом, психологію групової динаміки тощо [2]. У зв'язку із цим варто говорити про нову роль учителя: не як єдиного наставника та джерело знань, а як коуча, фасилітатора, тьютора, модератора в індивідуальній освітній траєкторії дитини.

Тому, завдання закладів вищої освіти полягає не тільки в підвищенні рівня професійної компетентності випускників, а й у формуванні креативної, мобільної, соціально стійкої особистості, здатної адаптуватися до нових умов сучасного життя, готової до самостійного добування знань і саморозвитку, до ефективного застосування цих знань у навчальній і професійній діяльності.

Аналіз досліджень у галузі професійної освіти засвідчує, що розвиток креативності майбутніх учителів є пріоритетним аспектом їх професійної підготовки. Зокрема, Дж. Гілфорд, К. Тейлор, Е. Торренс, Джонсон, Р. Стернберг, Г. Гарднер звертають увагу на креативність, як цілісну, інтегративну властивість особистості; Н. Тимофєєва, Т. Барішева, Ю. Жигалова у своїх дослідження розглядають креативну компетентність в професійній підготовці. Отже, проблема формування креативності як професійно вагомої якості здобувачів вищої освіти є дуже актуальною в педагогічному аспекті.

Необхідно звернути увагу на те, що кожна наука розглядає креативність з різних позицій. У Сучасному психологічному словнику креативність визначено як «...творчі можливості (здібності) людини, які можуть проявлятися в мисленні, почуттях, спілкуванні, окремих видах діяльності, характеризувати особистість у цілому або її окремі сторони, продукти діяльності, процес їх створення...» [5, с. 192].

Педагогічний словник тлумачить креативність як творчі можливості (здібності) людини, що можуть виявлятися в мисленні, почуттях, спілкуванні, окремих видах діяльності, характеризувати особистість загалом або її окремі сторони, продукти діяльності, процес створення їх; як найважливіший і відносно незалежний фактор обдарованості, що рідко відображається в тестах інтелекту й академічних досягненнях. Креативність зумовлена не стільки критичним ставленням до нового з погляду наявного досвіду, скільки сприйнятливістю нових ідей [3, с. 269 – 270].

Як бачимо, креативність – це поєднання індивідуальних властивостей, якостей, які належать до особливих творчих здібностей людини. Вона не належить до окремих видів діяльності, а виявляється в різних ситуаціях різною мірою, притаманна всім особистостям, а не тільки обдарованим. Отже, педагогічна наука розглядає креативність з позиції творчих можливостей людини, які можуть виявлятися у мисленні, почуттях, спілкуванні, окремих видах діяльності, характеризувати особистість у цілому чи її окремі сторони, продукти діяльності. Визначаючи сутність терміна «креативність», варто акцентувати на тому, що в науковій літературі його пов'язують з поняттям «творчість». Ці поняття схожі одне з одним, їх часто вживають як синоніми. Причина такого стану справ – походження терміна «креативність» (від лат. creatio – творіння, від англ. Creativity – творчий потенціал, творчі здібності) [4].

Креативною особистістю називають особистість, яка має внутрішні передумови для творчої діяльності, особистісні утворення, специфіку інтелектуальної сфери, нейрофізіологічні задатки, що зумовлюють її творчу активність, тобто нестимульовану ззовні пошукову та перетворювальну діяльність. Креативність особистості – детермінанта її творчої активності. Творчою називають креативну особистість, яка внаслідок впливу зовнішніх факторів набула потрібні для актуалізації творчого процесу додаткові мотиви, особистісні утворення, здібності, що сприяють досягненню творчих результатів в одному чи кількох видах творчої діяльності.

Поняття «педагогічна креативність» визначається як особлива психічна і соціальна готовність здобувачів освіти до активних дій, що дає можливість позитивно вплинути на ситуацію, організувати інноваційну педагогічну діяльність з метою формування креативності майбутніх учителів початкової школи, використати варіативність психолого-педагогічної взаємодії викладача і студента, забезпечити їхню спільну творчу діяльність (О. Дунаєва, Д. Чернілевський, С. Сисоєва). Особливістю розвитку креативності майбутніх учителів початкової школи, що формується під час навчання у закладі вищої освіти, є поєднання, оволодіння студентами сукупністю педагогічних знань, умінь та навичок і вмінь креативної реалізації одержаних знань, навичок особистого втілення їх під час педагогічної практики.

Робота над курсовими роботами, участь у студентських олімпіадах, конкурсах, конференціях, підготовка конкурсних наукових робіт, статей, співпраця з викладачами сприяють формуванню креативності майбутнього вчителя початкової школи, розвитку вмінь бачити, ставити та розв'язувати проблемні завдання. Ефективним шляхом формування креативності здобувачів освіти є залучення їх до створення проєктів, науково-дослідницької, експериментальної роботи.

Отже, ми вважаємо креативною ту особистість, яка має високий творчий потенціал з нестандартним мисленням, багату уяву, схильність до високих естетичних цінностей, ступеня деталізації проблеми, прояву наполегливості, цілеспрямованості, рішучості, яка творчо працює і хоче створити нове, реалізувати на практиці свої задуми, ідеї, уяву, фантазію.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гнатко М. М. Психологічні передумови роботи з обдарованими дітьми: метод. рекомендації. Луцьк, 1996. 16 с.
2. Концепція Нової української школи. URL: nus.org.ua
3. Педагогічний словник / за ред. М. Ярмаченка. Київ: Педагогічна думка, 2001. 516 с.
4. Професійна освіта: словник / укл.: С. У. Гончаренко та ін.; за ред. Н. Г. Ничкало. Київ: Вища школа, 2000. 380 с.
5. Современный психологический словарь / под ред. Б. Г. Мещерякова, В. П. Зинченко. Санкт-Петербург: Прайм-Евроник, 2007. 490 с.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>